

Nr 121.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1921 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om förhöjt statsbidrag åt vissa folkhögskolor.

(2:dra avd.)

I en inom andra kammaren av herr *B. Eriksson* i Grängesberg väckt motion, nr 153, vilken överlämnats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att § 10 mom. 5 i Kungl. Maj:ts kungörelse angående avlöning åt lärare vid folkhögskola samt statsbidrag till sådan skola av den 31 december 1919 måtte erhålla sådan ändrad lydelse, att alla de folkhögskolor som ha mer än en fast anställd lärare för sin andra årskurs må erhålla det högre statsbidraget å 1,000 kronor.

I avseende å de av motionären till stöd för förslaget åvägbragta skälen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat yttrande över motionen från skolöverstyrelsen, vilken i sådant avseende anfört följande.

Enligt den i motionen berörda bestämmelsen i fråga om statsbidrag till andra årskurs vid folkhögskola må det högre understödet till sådan kurs utgå endast om med kursen är förenad skyldighet att avlöna särskild ämneslärare med fast anställning, vilken skyldighet inträder först sedan statsbidrag för i anslutning till huvudkurs inrättad andra årskurs erhållits fem år i följd. Sagda bestämmelse är motiverad av följande grunder.

Erfarenheten har visat, att endast ett mindre antal folkhögskolor kunna påräkna så stor anslutning till en andra årskurs, att en sådan kurs kan stadigvarande uppehållas. Det har sålunda emellanåt förekommit, att andra årskurs, som under ett eller ett par år anordnats, sedermera av brist på tillräcklig anslutning måst nedläggas för att måhända några år senare åter upptagas. Där förhållandena möjliggöra fortbeståndet av andra årskurs har man ansett undervisningens

behöriga ordnande kräva anställandet av en ordinarie lärarkraft för kursen, och med hänsyn till de ökade kostnader, detta medför, har det syntts tillbörligt, att statsbidraget i motsvarande mån höjes. Det har emellertid ansetts riktigt, att detta högre statsbidrag för andra årskurs bör utgå först sedan det kan anses påvisat, att behovet av ytterligare en fast anställd lärare är mera permanent, enär skolorna eljest av utsikten till högre statsbidrag kunde föranledas att anställa sådan lärare för ett behov av mera tillfällig art och därigenom åsamka sig själva liksom statsverket större kostnader än eljest för undervisningens bestridande vore behövt.

Den ifrågavarande bestämmelsen måste därför enligt överstyrelsens uppfattning anses grundad på tillbörlig hänsyn såväl till skolornas eget bästa som till nödig sparsamhet med statens medel.

Det kan emellertid å andra sidan icke bestridas, att berörda föreskrift i det fall, som i motionen avses, kommit att framstå såsom obillig. Vid den åsyftade skolan funnos redan före tillkomsten av gällande avlöningsförfattning för folkhögskolorna tre fast anställda ämneslärare. Till följd av de i sagda författning stadgade avlöningsbestämmelserna nödgas skolan att för dessa lärares avlöning och bostadsförmåner vidkännas vida större kostnader än förut, och då vid skolan först från och med läsåret 1919—1920 inrättats en andra årskurs, kan skolan enligt ovanberörda bestämmelser först år 1925 erhålla det högre statsbidrag för denna kurs, vilket för skolan måste anses vara synnerligen behövt. I samma belägenhet som den i motionen omnämnda folkhögskolan befinna sig även folkhögskolan i Sigtuna samt Skaraborgs läns folkhögskola i Stenstorp, vilka båda före år 1919 inrättat två fasta ämneslärarebefattningar men hittills icke kunnat erhålla det högre statsbidraget för andra årskurs, enär sådan kurs vid den förra skolan pågått endast tre och vid den senare endast två år.

Med hänsyn till skolornas faktiskt föreliggande behov av ökade understöd finner överstyrelsen sålunda en ändring av förenämnda bestämmelse vara överensstämmande med billighetens fordringar. Av förut angivna skäl torde denna ändring likväl icke böra sträckas så vitt som i motionen föreslagits utan begränsas att avse allenast sådana folkhögskolor, vilka redan före gällande författnings tillkomst inrättat mer än en fast ämneslärarebeställning. Det berättigade syftet med motionen skulle enligt överstyrelsens mening kunna uppnås, därest det åsyftade momentet i ovannämnda kungörelse, § 10, 1, 5), erhöle följande ändrade lydelse:

5) till andra årskurs — — — högst 2,500 kronor och, om med sådan kurs är förenad skyldighet att avlöna särskild ämneslärare med fast anställning eller om minst två fasta ämneslärarebefattningar före den 1 november 1919 varit inrättade vid skolan, ytterligare högst 1,000 kronor — — —.

Överstyrelsen vill för sin del uttala önskvärldheten av att en ändring, sådan som den nu ifrågasatta, företages.

Utskottets
yttrande.

Ehuru vissa betänkligheter av principiell art kunna resas mot ett bifall till motionärens förslag, har utskottet dock ej funnit dessa vara av en allt för vägande beskaffenhet, om en begränsning av det

slag, skolöverstyrelsen ifrågasatt, vidtages. Då vidare, enligt vad framgår av överstyrelsens yttrande, några mera vittgående konsekvenser ej synas vara att befara genom ett bifall till förslaget, sådant det av överstyrelsen framlagts, och enligt utskottets mening billighetsskäl tala för en dylik ändring av gällande bestämmelser, har utskottet ansett sig böra förorda motionärens yrkande med den begränsning, som överstyrelsen angivit. Den ändrade bestämmelsen synes utskottet böra tillämpas först i fråga om sådana kurser, som begynna under senare delen av år 1921.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av herr Eriks-
sons i Grängesberg ovanberörda motion, besluta
att till understöd åt sådana folkhögskolor, som
prövats gagneliga och av Kungl. Maj:t befinnas
böra erhålla understöd, må ur förslagsanslaget till
understöd åt folkhögskolor utgå, bland annat, så-
som bidrag till kursernas uppehållande:

till andra årskurs, som pågår samtidigt med
folkhögskolas huvudkurs, högst 2,500 kronor och,
om med sådan kurs är förenad skyldighet att av-
löna särskild ämneslärare med fast anställning
*eller om minst två fasta ämneslärarbefattningar
före den 1 november 1919 varit inrättade vid
skolan*, ytterligare högst 1,000 kronor, samt till
andra årskurs, som är ansluten till fristående
kvinnlig kurs, högst 2,000 kronor.

Stockholm den 12 maj 1921.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, J. Nilsson*, i Skottlandshus, *J. L. Widell, O. U. B. Olsson, C. G. Ekman, O. Bergqvist, E. A. Hallin, A. Pers, J. Nilsson* i Malmö, *F. L. Lindqvist* och *A. R. Rooth* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén, P. Nilsson* i Bonarp, *W. Bäckström, O. Nilsson* i Örebro, *J. Erlansson, K. E. W. Söderhielm, K. A. Westman, F. T. Hamrin, P. M. Olsson* i Blådinge och *S. J. Karlsson* i Nynäshamn.
